

SEPTEMBRIE

EDITATE IN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

CONGRESUL

Împreună cu întregul nostru popor, oamenii de cultură și artă, toți locuitorii din Țara de Sus se află sub puternica impresie a lucrărilor celui de al III-lea Congres al Educației Politice și Culturii Socialiste, a magistralei cuvântări rostite cu acest prilej de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Moment cu adinci semnificații în viața spirituală a poporului nostru, Congresul a făcut bilanțul marilor realizări obținute în Epoca Ceaușescu în domeniul vieții spirituale, în efortul permanent de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului pe pământul patriei. În acest grandios efort creator o contribuție de seamă au adus și oamenii de cultură, artă și știință de pe străvechile meleaguri bucovinene. Păstrătoare ale unui bogat tezaur de valori spirituale moștenite de la înaintași, aceste ținuturi s-au îmbogățit în anii socialismului cu noi și prestigioase lăcașuri de cultură în care oamenii muncii din toate generațiile își manifestă plin talentul și măiestria în cadrul numeroaselor formații artistice profesioniste și de amatori din satele și orașele sucevene, în operele literare, plastice și muzicale ale creatorilor ce trăiesc în această parte a țării. În impresionatele realizări obținute de către locuitorii din „țara fagilor”, în domeniul industriei și agriculturii, în modernizarea fiecărei așezări, oamenii de cultură descoperă înaltele virtuți morale, competența profesională, inteligența și spiritul revoluționar ce caracterizează locuitorii acestui străvechi pământ românesc. Rămâne în sarcina noastră, a tuturor de a răspunde prin arta careia ne-am dedicat viața exigențelor crescînde ale contemporanilor noștri.

Așa cum afirma la Congres președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „În întreaga activitate politico-educativă și culturală de formare a omului nou trebuie să pornim de la dezvoltarea dragostei pentru muncă — factorul primordial al dezvoltării omenirii și, îndeosebi, al formării omului!”

Trebuie să facem ca fiecare cetățean, ținutul patriei noastre să înțeleagă bine că fiecare în cadrul complex al muzicii creatoare, trebuie să desfășoare o activitate permanentă să-și aducă contribuția la dezvoltarea economico-socială, la ridicarea gradului de civilizație a nivelului de trai material și spiritual al patriei.

Să dezvoltăm puternic dragostea față de patrie, față de popor, spiritul de abnegație și hotărârea de a munci acolo unde societatea o cere, de a învinge orice greutate, de a se afirma și rămâne, în toate împrejurările, un fiu credincios al poporului!”

Este așadar, o datorie de onoare pentru fiecare dintre noi de a fi promotorii noii gândiri despre lume și viață, acționînd cu îndrăzneală și spirit revoluționar în toate domeniile vieții spirituale. În Marele Festival național „Cîntarea României” oamenii muncii, beneficiarii și totodată creatorii ai actului de cultură, găsesc cadrul cel mai prielnic de a-și manifesta glândirea creatoare și talentul, de a-și manifesta plin aptitudinile și în același timp de a-și îmbogăți zestrea de cunoștințe, de a-și forma o conștiință înaltă.

Conștiința de înaltele răspunderi ce revin tuturor creatorilor de frumos, scriitorii ce trăiesc în acest colț de țară sînt hotărîți să-și pună talentul și energia pentru realizarea unor opere de tot mai înaltă valoare care să reflecte cu măiestrie chipul nou al constructorilor socialismului din patria noastră.

Insuflețiți de generoasele îndemnuri ale secretarului general al partidului adresate oamenilor condeului, colaboratorii „Paginilor bucovinene” sînt hotărîți să-și pună întreaga lor energie, talentul și competența pentru ca publicația noastră să devină o tribună de afirmare a tuturor valorilor artistice născute din conștiința și sensibilitatea creatorilor din toate generațiile.

P. B.

Ion MAFTEI : Doina

Ecou în memorie

Strălucitor, cu un ecou în dinți
Rechemi sub pleoape clipa orbitală,
Cînd briza intră-n arderea totală,
Prin partea de cuprins către părinți.

Avînd în piept rostiri de aer greu
Cosașii lunii zborul și-l alină
La țărnu-ajuns în starea cristalină
Pe partea nevăzută a unui zeu.

Cuvintele repetă iar iubiri ;
În folii de acant înfășoară
Bătăia undelor cu miez de ceară,
Urînd emblema unei lungi priviri.

Strălucitor, cu un ecou în dinți
Rechemi sub pleoape clipa orbitală,
Cînd briza intră-n arderea totală,
Prin partea de cuprins către părinți.

Liviu POPESCU

A PRIVI Chemarea către noi rostiri

Intr-un for al spiritului, meditația este, mai ales, o proiecție în spațiul creației destinate înțelegerii și sensibilității umane. O chemare către noi rostiri în numele datoriei de a ne risipi cu folos, prin idee și har, în ființa semenilor. Vocația aceasta pentru a întineri neconținut verbul ziditor de convingeri, uneltele artei, asumarea lîmpede și adevărată a crezului — că ceea ce spunem și facem devine valoarea numai atunci cînd naște valori morale — iată, rezumate în câteva cuvinte, înfinit de multe

sensuri trăite în cele două zile în care Congresul educației politice și culturii socialiste, în consonanță cu țara, a gândit și s-a pronunțat pentru calitatea unui demers — complex în intimitatea și expresia sa — ce nu poate fi judecat decît în procesul devenirii celor care alcătuiesc Cetatea. Decît prin fapta cu care se „legitimează” personalitatea, intensitatea trăirii politice și sociale a acestora, puțința lor de a dura ceea ce istoria reține pentru patrimoniul său.

Cultura și arta — o parte din

autograf

ADRIAN POPESCU

Vara eternă

În fiecare dintre noi, universul se pregătește pentru desăvîrșire în structura noastră, oamenii de știință ar putea regăsi substanța fluviilor și munților planetei, deoarece noi sîntem o particulă din pămîntul pe care-l călcăm, din apa în care ne scaldăm. Mai mult chiar, un atom indestructibil și nemuritor, deci, din rasa umană. Un grăunte de griu din lanurile care, acum, văluresc grele și galbene în bătaia vîntului puternic, căruia nimeni nu-i poruncește. Cu un gest milenar iei în mînă spicul copt și alegi bobul tare, suflînd, asemenea vîntului, să imprăști efemerul și inutilul. Suflul gurii tale are forța de a despărți viitoarea piine, de ceea ce este de prisos. Tu n-ai însă nici un merit, cetățean uimit și stingaci care treci în mijlocul verii printr-un lan de griu, sau ai oprit mașina și imboldit de dorințe necunoscute simți nevoia să contempli unduirea aspră, departe de orice moliciune idilică și pășunism reintors. Meritul este al celor dinainte, sudoarea și singele, lacrima și visul, biruința și jertfa. Tu simți doar că, da, acum, în miezul vieții, în miezul verii, eternitatea pare, chiar este posibilă. Și vezi lîmpede lucruri care pînă mai ieri păreau întunecate, sau disperate. Și constăți că nu asimilezi, ești asimilat, nu te unești, ești absorbit, în marea Unitate a lumii, nu te poți dăru, decît pierzîndu-te și regăsindu-te altul și în altul.

Dacă toți alcătuim un singur Om, cred că e îndreptățit și contrariul : un singur Om se dăruiește tuturor, particularizîndu-se, noi, toți, îi alcătuim fața și surisul, membrele și umerii. Ce veșmint, veți întreba, va purta un asemenea om deplin ? Dacă el ne conține pe toți, fără îndoială unul planetar, al stelelor și ținuturilor, al climelor și anotimpurilor, al popoarelor și datinilor, scrise pe spate și pe piept.

Adrian Popescu

Citeva întregiri și observații bibliografice eminesciene (I)

Avînd meritul de a investi în structura ei semnificația înregistrării celei mai ample și tensionate dintre dimensiunile noastre sufletești, **Bibliografia Mihai Eminescu**, vol. I, încearcă să depășească fazele de tatonare în problema reconsiderării bibliografice integrale a operei poetului nostru „nepereche”, fiind însă în prezent, față de toate demersurile anterioare în acest sens, cea mai ambițioasă realizare. În ideea de a suplini insuficiența unor instrumente adecvate de cercetare bibliografică a operei lui Mihai Eminescu, efortul colectivului de autori de la Biblioteca Academiei poate fi apreciat ca un act de cultură, a cărui necesitate era demult cerută ca o parte legitimă a unei impunătoare **Enciclopedii Eminescu**, propusă în repetate rânduri de fervenți cercetători ai operei poetului român, după modelul unor realizări similare existente în alte locuri. Este, prin urmare, necesar ca în perspectiva efortului de „instituționalizare” a informării, un asemenea instrument bibliografic, mizînd pe funcțiile sale cele mai importante (informare, descriere și instruire), să se constituie ca un document cu o valoare de durată. Plecîndu-se de la un apreciazibil suport documentar, această lucrare bibliografică prezintă, în cele opt secțiuni, ediții eminesciene apărute în limba română și în limbi străine, poezie și proză literară apărute în periodice, ziaristi ca, opera dramatică originală, cronici dramatice, corespondență și documente despre Eminescu, aforismele și traduceri făcute de poet, melodii pe versurile sale, apărute în broșuri, culegeri sau diferite periodice ale timpului.

Observațiile pe care ni le îngăduim sînt prilejuate de faptul că pe parcursul lucrării se pot constata anumite contradicții între intențiile apreciazabile de organizare a materia-

lului documentar și substanța generală a volumului, ajungîndu-se în final la o oarecare eșuare într-o înregistrare pe alocuri insuficientă și nu totdeauna corespunzătoare. Nu vom discuta în mod special anumite omisiuni minore ale lucrării (menținerea fragmentară a titlurilor, neînregistrarea numelui vechii edituri, redarea aproximativă a titlurilor), de altfel destul de rar întîlnite, datorate unor și imposibilității de a consulta direct cărțile descrise, ci vom avea în vedere doar probleme de semnificație majoră.

Dintr-un justificat motiv de exemplificare a ecoului stîrnit de opera lui Eminescu în conștiința vremii, autorii **Bibliografiei**, după descrierea fiecărei ediții apărute la noi, au inclus și înregistrarea anumitor referințe (note, recenzii, cronici) din publicațiile vremii.

Apariția ediției „Princeps” Eminescu este întîmpinată în epocă cu entuziasm, evenimentul fiind semnalat în diferite ziare și reviste. Față de notele și știrile descrise în acest sens, sînt omise trei asemenea notițe, cunoscute deja prin transcrierea lor repetată în ultimele articole și studii despre Eminescu. Este vorba, în primul rînd, despre nota informativă apărută în ziarul „Românul”, care, la 22 decembrie 1883, la rubrica „Știri d-ale zilei”, scria: „Au apărut în editura Sococ din București **Poesiile lui Mihai Eminescu** într-un splendid volum de 300 de pagini, care face cea mai mare onoare artei tipografice”. Surprinde absența acestei menționări din moment ce G. Ibrăileanu o amintea încă prin 1929 în studiul său din „Viața Românească”. Tot neamîntite rămîn și rîndurile din „România liberă” din 23 decembrie, deci a doua zi, la rubrica „Cronica

(continuare în pag. 17)

Marin IANCU

marea muncă și osteneală a neamului, din dreptul lui la veșnicire —, făurarii lor și-au configurat noi răspunderi în orizonturile cunoașterii, ale respectului pentru adevăr, în epopeea ce cuprinde între aripile sale gestul inspirat al creației și unicitatea metaforei noastre.

Reținem, dintre atîtea cuvinte nutrite de adîncă înțelegere și cugetare, câteva pe care-mi place să le reiau, aici, într-o altă topică, dar exprimînd cu fidelitate ideea ce ne-a vitalizat bătăile inimii : cultura te ferește de răătăcire.

Rostite într-un climat al democrației spiritului, aceste vor-

be — precedate de altele care invocau personalitatea culturii, ca realitate și aspirație, nevoia de cînstire a întemeietorilor ei — sînt emblematice pentru dimensiunile unui fenomen a cărui cuprindere obligă cuvîntul culoarea, sunetul și nu numai acestea — intrupate în „discursul” artelor — să mărturisească despre o lume în care omul se leagă prin cultură de timpul său, înflegîndu-i autentica chemare și urmîndu-i mersul.

Un sens, dintre multe altele, care poate viețui în și prin creația de artă.

Ion PARANICI

Drum de piatră (Editura Dacia, 1986), carte (se pare, de debut literar tîrziu) a universitarului bătărean Victor Iancu, se integrează, la toate nivelele, liniei transilvănenei prozei noastre, inclinand, cu precădere, către tendința ei tradițională. Cadrul tematic larg plasează volumul (primă parte a unei compuneri mai ample) printre romanele de substanță social-politică: destinul amar al acestei provincii, efortul de supraviețuire în timp și spațiu a românilor dintre fruntariile ei. O atare circumscrisie este însă insuficientă, întrucît, se știe, literatura care evoca trecutul Transilvaniei se plasează în punctele fierbinți ale unei istorii vitrege de mai bine de o jumătate de mileniu. Romanul în discuție abordează ultimul ei impas: se derulează în teritoriul ocupat de stăpînire horthystă prin dictatul de la Viena pe parcursul a patru ani cumplici. Despre acest moment s-a scris puțin, însă o proză de bună calitate. Reperele cele mai importante sînt, se pare, **Labirintul** lui Francisc Păcurariu și **Orasul ingerilor** al lui D. R. Popescu, cărți dense și cu o scriitură modernă. În **Drum de piatră**, se alege calea cea mai sigură și mai accesibilă, atît pentru scriitor, cit și pentru cititor: epical, aproape fără alte ingrediente. Strategia narativă ține de selectarea dirijată auctorial și autoritar a unor evenimente trăite de personaje antrenate în conflictele majore ale romanului și integrarea acestor „fluxuri de memorie”, cum le numește autorul, într-o „narațiune coerentă”. Textului îi este astfel imprimat un

pronunțat caracter memorialistic (cum și sîntem avertizați în prolog) prin care se urmărește, în plan estetic, sporirea efectului de veracitate. Mai multe personaje dobîndesc statut de voci narative, își „spun” istoria și apoi reintră în rolul epic. Rîscul major este al fragmentării. Ceea ce se și întîmplă, cele opt părți ale cărții, fiecare cu titlu propriu, fiecare împărțită în capitole, posedînd un grad variabil, dar niciodată neglijabil, de independență în context. Romanul e prevăzut însă cu cîteva „lentile” interioare care asigură convergența și claritatea imaginii globale a evenimentelor (istoriei). Zic

și rezistă la o uriașă presiune din afară. Deci, felul în care structurile de rezistență ale unei vieți seculare asigură etniei supraviețuirea și ieșirea din impas. De aceea „eroii” lui V.I. sînt niște anonimi pe care nici un act oficial nu-i înregistrează ca prezențe exponențiale.

Celula (unitatea de bază) este satul românesc — depozit de valori și energii umane exemplare, păstrător al unui ethos inconfundabil și incoruptibil. Conturul lui de profil îl plasează pe V.I. mai aproape de I. Agărbiceanu și Pavel Dan decât de Rebreanu. **Sucodru**, sat așezat, ca într-o alveolă spațio-temporală, în-

familiei; de unde, un anumit tip de solidaritate neconjuncturală a oamenilor lui. Înțeleasă ca matrice a neamului, ea este nucleul lumii a cărei autarhie ontologică și etică ține de evidență; cartea cristalizează epic în jurul istoriei unei familii — a lui Gligor Murună — în trecerea a trei generații.

Satul opune agresiunii, violenței barbare, demenței puterii, disprețului sovînic rezistență masivă, imposibil de anihilat, capabilă să macine sau să neutralizeze răul. Intră în ea puterile launtrice ale eu-lui colectiv: demnitate, gîndire echilibrată, simțul vetrei inalienabile, conștiința permanenței. Sfișiat de granița vremelnică, satul-vatră, își edifică un al doilea centru de greutate pe pămîntul patriei, un adevărat izvor de apă vie pentru cei rămași în afara ei. Legătura cu țara nu poate fi întreruptă.

Rezumată astfel, cartea poate părea retorică; în realitate, fondul ei epic nu are nimic artificial sau teatralizat. Unul din meritele cărții este chiar acesta: că nu dramatizează situația dincolo de limitele verosimilului. Idealizarea lumii rurale nu lipsește (ca și la precursori); ea se datorează, credem, filtrelor memoriei naratorului auctorial — Horia Mu-

rună — la vremea aceea copil. Există și un revers benefic al situației: perspectiva datorată acestei vîrste, menținută nealterată, reușește să confere unei colectivități restrînsă numeric însușirile fundamentale ale unei lumi de sine-stătătoare.

Ca text literar, romanul e rînit de inconsecvențe. Cînd lasă personajelor libertatea de a acționa și vorbi după firea lor, Victor Iancu realizează pagini notabile. De pildă, povestea „sfîrnăritului” (comerț cu animale) lui Gligor Murună, monologul cu tentă de gasconadă al lui Nicodim Murună („Calvarul”) sau episodul nunții lui Nuțu Murună; mai sînt și altele, multe. Dar, curioasă situație, cînd autorul preia destinul personajelor făcîndu-le să se miște și să vorbească după propria-i voință, proza devine artificială, evoluția celor pilotați este stîngace. Este, desigur, consecința intervenției „din afară” asupra fluxului autentic al memoriei. Căci celelalte pagini au prospețimea frustă a textului transcris de pe banda de magnetofon. Cartea mai are și alte părți vulnerabile: lipsa de naturalitate a dialogului, facilitatea rărilor demersuri analitice, tonul sentimental al descrierilor, mai ales al portretelor feminine, carențe ce pot fi evitate în următorul volum.

În ultimă instanță, **Drum de piatră** este elogiul pe care intelectualul de origine rurală îl aduce obîrșiei sale. Aceasta este sursa atît a calităților, cit și a scăderilor sale.

Mihail IORDACHE

VICTOR IANCU

DRUM DE PIATRĂ

„lentile” (gîndind, de fapt, la niste factori de coeziune a structurii literare) cu scopul de a pune în evidență faptul că romanul funcționează după principiul microscopului: examinează/descrie unitatea de bază (celula) unui întreg (organism) pentru ea, prin extrapolare, cititorului să i se dezvăluie imaginea ansamblului și funcțiile sale vitale, esențiale.

Organismul (întregul) este poporul român, acea parte a lui despărțită temporar de trupul patriei. Scriitorul nu urmărește să reconstituie un complex de situații istorico-politice atestate documentar, ci felul în care colectivitatea națională se împotrivesc

tr-o „hudă” (văgăună) a munților, „ferit de vînturile mari ale răsăritului și apusului”, conservă nu numai ritualuri și obiceiuri arhaice, un grai cu parfum de străvechime și deminimii de locuri și oameni cu rezonanță pietroasă, dar și un mod de a gîndi lumea și existența datorită căruia seismele istoriei nu i-au subrezit temeliele, ci i le-a făcut mai solide. El este o **vatră**, în accepția pe care o dă Blaga cuvîntului, minus aura de mister cu care îl investeste poetul.

În **Drum de piatră**, una dintre premisele trăinicieii satului este structurarea lui după tiparul arhaic al

manenței. Sfișiat de granița vremelnică, satul-vatră, își edifică un al doilea centru de greutate pe pămîntul patriei, un adevărat izvor de apă vie pentru cei rămași în afara ei. Legătura cu țara nu poate fi întreruptă.

Rezumată astfel, cartea poate părea retorică; în realitate, fondul ei epic nu are nimic artificial sau teatralizat. Unul din meritele cărții este chiar acesta: că nu dramatizează situația dincolo de limitele verosimilului. Idealizarea lumii rurale nu lipsește (ca și la precursori); ea se datorează, credem, filtrelor memoriei naratorului auctorial — Horia Mu-

PROZĂ

Bucuriile vîrstei mature

Stau de o săptămînă în casă ca într-un singur șoșon. Durerile de beregată și de piept sînt pe punctul de a se stînge și de-a mă uita primăvara asta.

Un martie parșiv, gras pe la mijloc, murdar și puturos, cu zăpezi negre e pe ducă și el. Crizele mele de atonie au devenit din ce în ce mai rare. Mă fortific făcînd mișcări lente, spălîndu-mă zilnic și aruncîndu-mă în acele piscine domestice și viu colorate care sînt micile romane pline de pîrușii și de suflete tenebroase.

Și totuși slăbesc, n-am un tonus bun, cum se zice, paloarea obrajilor mi se accentuează, devin nervos cînd mă aștept mai puțin și-mi detectez dureri în locuri care, pur și simplu nu au nimic comun cu trupul meu. Pot urmări chiar cu privirea acele prelungiri ale brațelor mele, ale picioarelor, ale capului care mă depășesc în toate părțile, îmi împiedică mișcările normale, mă continuă într-o altă formă. Mă uit la fiica mea, Sara-Miriam, și-mi vine s-o întreb dacă nu observă nimic. Cred că nu, fiindcă altfel mi-ar spune ceva, ea nu se îmbină cu conveniențe, are curajul marilor nedumeriți și acea vîrstă a candorii căreia i se mai iartă...

Acum sînt singur acasă, am pus fasolea la fiert în a doua apă, fiind veche și murdară, ce mai! Geamurile de la bucătărie s-au aburit, o să mă-

tur mai tîrziu, o să spăl cămile în care a fost ceai, mașina de nuci, micul topor de tăiat oase, toate le voi face lundă, scripici. De-o săptămînă nici un telefon pentru mine, tăcere totală, doar în prima zi discuția cu secretara, să-i spun că am certifi-cat medical. Mi se pare a fi ceva între uitare și consemn. Nu mă îndoiesc o clipă de ura pe care mi-o poartă directorul. Chiar ultima noastră ceartă, de-acum vreo zece zile, stă încă spînzurată pe gardul grădini mele, ca o cîrpă scîrboasă, mirosînd a mil de Prut, bunăoară. Atunci am făcut și prima criză de atonie. Azi-noapte am simțit dureri mari în umeri și-n creștetul capului, în degetele de la picioare. De la o vreme mi s-a părut că devenisem mai ușor, dar și că impart aerul cu cineva. Sentimentul revine chiar acum, după ce am stat minute în șir să mă gîndesc, să mă urmăresc. Am senzația clară că sînt flancat. Dreapta și stînga mea sînt ocu-pa-te! Apăsarea nu e atît dureroasă, cit un izvor de perpetuă spaimă.

N-am cui mă destăinui și cred că nici n-aș putea. Fac, totuși, fără voia mea, un număr de telefon. La sfîrșit îmi dau seama că e al directorului. Tîrzie de trei ori. Personalul a ridicat.

— Cum e? mormăie el.

Din gîtlejul meu, dar nu cu vocea mea, percep rostogolindu-se un fel de cuvînte:

— Am ajuns. Sîntem lîngă el! Nu ne scapă! Închid. De fapt scap receptorul din mîna. Mă tîrsc cu greu pînă-n bucătărie. Simt mîngina celor doi rupîndu-mi coastele. Înainte de a cădea în genunchi, mai aud un țipăt îndepărtat de sonerie.

Corpuri delictive

Cineva îmi pune mîna la gură. Simt miros de medicamente. Gestul înseamnă că trebuie să tac. Poate de aceea mă întrebă domnul cu părul alb dacă doresc cumva-ceva, dacă am de spus vreo vorbă-buliță. Nu! Infelege că n-am nimic și nu insistă. Adunarea se destramă. Sala se golește de cuvînte. (Nu fac, dom-le, nici un alineat și lasă-mă-n pace!) Se aude val-virtejul lor, ca o limbă nouă. Urechea mea înregistrează din fuoă: „ne mi mea sper caia artă...”

Apoi totul intră într-un cuiet subțire. Oamenii ies încet, tușînd, frecîndu-se unii de alții în fața ușii înguste. Aerul de afară își face loc în sală, prin orice găurică, izbește fețele, se legitimează. Se umple strada pentru o clipă, apoi treptat furnicarul se

destramă, se împarte între punctele cardinale, intră chiar între ele, la încheietura lor. Rămîn trotuarele, străzile goale, în schimb apar lumini la ferestre. Sala e acum departe, singură, ca un torace gol, din care cineva a scos organele fără să însîngereze, ca un cavou care-și așteaptă morții. Și deodată se aude acolo un huruit, zgomotul unei mașinării necunoscute, mult asemănător cu tăcerea, dar prin ce oare? Imensă și galbenă, prin geamurile mari intră luna. Cu dințele ei de oțel sfișie draperia de purpură, lăsînd să curgă cu sunet puternic discursuri mari de argînt, pe care stau imprimate adînc gîndurile tuturor celor care au trecut vreodată pragul acestui spațiu sferic.

Marcel MUREȘEANU

ION BELDEANU

Cămașa de duminică

Ceea ce se petrece acum e o Stradă necunoscută și apatică Asemeni mie dacă pașii-mi opresc Îi aud jilavul scîncet Peste rigole susură mireasma Conversației provinciale Aburul ei capătă formă De furează din chenarul Căreia mirie dulău Abulic al după-amiezii Nu mă grăbesc, uit totul Simt cum condescendența Îmi inundă celulele, o, genunchii tăi înflorînd între Magnolii, înainte prin Tăcerea amețitoare și cînt: Sînt singur, sînt singur

Cuvintele mi se potrivesc Precum o cămașă de duminică.

GEORGE DAMIAN

Din nou despre vîntătorul de fluturi...

lui Ștefan Augustin Doinaș

În noaptea trecută un bătrîn vîntător De fluturi vezi bine porni către munți Îi spuse într-o zi un trist călător Că-n munți unde fulgeră apele iuți Și unde se-ascund în desigurii sihastru De la-nceputuri toate spaimele noastre Sosit-au din Nord poposind prin copaci Noi stoluri de fluturi violeni și rapaci...

II

Urca vîntătorul de gînduri purtat Trecînd pe sub brazii umbroși prin aer curat Sperînd ca s-ajungă în loc luminat Cu ierburi semețe, de lume uitat, Spre piscuri de piatră de cer și de lună Unde doar păsări ciudate vin și se-adună...

III

Urca vîntătorul cu pas cumpănit Pe căi ascunse deloc obosit

VIOREL DĂRJA

Mai mult ca sentimentul

Reportaj în memoriam G. Sidorovici

linia de fereastră a munților mai înfii despiciînd inegal somnul țaranilor dorm ei — cînd mai dorm — și visează pădurea

în care, în fiecare an, se aud bocitoarele

Străbunica mea avea ani nouăzeci și doi Era oricum mai bătrînă ca veacul A murit în noaptea Anului Nou, precizez (Timpul era ticălos, vremea nehotărîtă Nu tu zăpadă ci numai nordul sticlos Și aerul rece, precum cel din biserică) Oglînzile erau acoperite, ceața cădea

Despre albatroși

Vorbește încet, cerul îmi curge Pe brațe; nu trebuie să Trezim centaurii rezemați în Propria lor somnolență Cînd se vor ridica vîlurile Ei descoperi-vor inutilitatea Clepsidrelor Cuvintele fiind cele ce ne Duc înainte precum Albatroșii sfîdînd hula oarbă

Nu mai uitarea îi poate răni Îi poate chiar pierde.

Ce culoare are plecarea

Nu știu ce culoare are plecarea O, plecarea pe un drum Frumos colorat — vreau să zic — Viața adie ca o fereastră De vară Dacă închid ochii aud Marșul nestăvilii al florilor De rapită

Din care nu se mai vede surusul Călărețului victorios

Nici nu e nevoie Acolo, la capătul alb al depărtării Așteaptă Eldora cu o jumătate De scară, scară de cires, ehei, Aplecată-n paradisi.

Alt nume al așteptării

Fii fără teamă n-am să te Mai caut, o boare rece colindă Întîmplările și pasul Se afundă în zăpezi de cenușă Deși drumul acela Ca un ochi păzitor mă încearcă Mă strigă prin somn

Nopti din care plecat-am Sau alt nume al așteptării Precum o sămință Aruncată în marele cîmp amorțit

Dar totul se vede acum Mai departe, totul aduce a Toamnă cu frunzele trase la mal Din palma întînsă ciugulește o Vrăbie.

Pe drum în cerc pe drum pătrat Pe care nimenea pînă acum n-a mai umblat Doar va afla doar s-o ivi Din ram de codrii seculari Vinatul cel tîrziu și rar Fluturi pitici și fluturi mari Haini ca niște foști tilhari...

IV

Și s-a făcut tîrziu acolo sus După înaltul munte soarele s-a dus Iar fluturii cei mari și vorbitori S-au transformat în mîndri căpriori S-au intrupat în repezi vulpi Ce săgetează-flăcări roșii prin desișuri În turme de mistreți bătrîni Ce nu s-au mai oprit din mersul lor De șapte săptămîni...

V

Trecu încă o noapte și-apoi încă o zi Și rătăcit prin spațiu unui vers nespus Bătrînul nostru vîntător de fluturi Cu trupul adormit în flacăra din flori Rostea abia șoptit cu vocea-ntr-un popas O, trup al meu de viață cum te scuturi Mereu în căutarea altor fluturi! Ce-a fost de fapt și unde am ajuns Cuprins de raza ultimului ceas? ...

peste noi cei prinși între munți și-nre datini cu încăpăținare strînși încăodată și încă pentru-a vedea și invăța cum se trăia, cum se moare.

Străbunica mea avea carte puțină. În vremea ei au trăit doi împărați, trei regi, o groază de prezenți de consiliu I-a petrecut pe toți cu privirea unui filosof din vechime Și tot așa m-a-nvățat să văd munții, munții noștri În vreme ce mincam din minurile ei smeură

Străbunica mea se numește Maria Popescu Mormintul ei se află în comuna Straja, județul Suceava Și, doamne, cite păduri se văd de-acolo și cite nume se pot îngădui

și ce mai poate vindeca mîna ce scrie ca o arsură de sînge pe pășunile devastate Maria / Maria / Maria...

Ipostază

Mă lupt cu-nvolburate perne
La gura mărilor eterne
Din capul meu mîncat de vreme
Nisipele se-ntrec să-mi spele
Privirile proptite-n stele.
Sparg valurile-n alb infern.
Orb printre degete le cern
Ecoul ancestral: bing-bang
În gura mării — veșnic ștreang.

Drept

Impărăția doarme
Molatic îi descoase
Stăpînul îi descoase
Debutul de mătasă.
Mătasa-n destrămare,
Ascultă gîndul mare.

Stemă

Trupul fiului meu
Trupul morții mele.

Trupul visului meu
Incoronat de raze veșnice.
Singele-ntors tărîinii
Biruie prin cuvînt.
Ochii tăi umezi,
Gura ta fremătînd —
Ihrana morții sînt
Numai cuvîntul pulsează
Peste viețile noastre —
Apoteoză.

Echo

Dezbracă-te-n suris a suferință —
Pianul, gura și piciorul drept.
Pămîntul cu pămîntul ne-amenință.
Suride raza-n mina dumitale,
Izvoare nalte și se-alintă-n glas.
Fii cîntecul și raza. Eu aștept.

Mă-nchin acestor frăgezimi astrale
Cu care un dumnezeu la mine-a tras.

TRANSPARENȚE

Sînt trei sute șazeci și cinci de
viclenii ca să ocolești spațiul strict
al oricărei zile.
În fapt, zidul în care bați des-
parte pe azi de mîine.
Reală sau dorită, o ușă s-ar des-
chide și ar volatiliza orele ce pri-
sosesc pînă la miezul nopții.

Urci fiecare stîncă dintr-un motiv
la îndemînă.
Pentru că există!
Pajiștea de macadam de ieri mi-a
îmblînzit oasele colțuroase.
Mă cațăr pe babilonul de con-
soane.

Mușcă, zgîrie, scuipă, lovesc, țipă
și așa aflî de toate.

X

Bați.
După toate calculele — sofistica-
te, lungi și nesigure — și după toa-

O ușă închisă

te divinațiile — lesne la pipăit —
mîine îți vei putea umple stiloul
cu vocale.

Se aud albatroși de porțelan vin-
turînd aerul.

Teoretic, m-aș mulțumi și numai
cu un cal.

Bați și, bineînțeles, nu se des-
chide.

Două lacrimi interioare — fier
topit, peste o mie cinci sute de
grade celsius — ară, cauterizează un
ve cu explozie întîrziată în laringe,
apoi căleşc în stomac umflîndu-te
cu abur.

Dacă nu ești atent, te apucă sfir-
șala.

Îți rămîne o grenadă în gît și
o bombă în stomac.

Nu, nu se deschide, doar cite un
inger vine, îți lînge buzele grunzu-

roase și te vîruieste pe partea lui.
Unu pe douăzecișipatru.

Cînd e gata costumul îl dezbraci
frumos, îl pui în sertar și abia a-
puci să vezi că nu-i nici un pere-
te între zile.

Aerul dintre cele două secunde
s-a strivit opac.

Un vameș cu ochi albi — mîi-
nile-i dure te prefac obiect, sin-
dromul maidas — mă scutură de
numele concrete iar cele citeva ab-
stracții mi le îndeasă în gură.

Du-te, zice și se duce el unde îi
e dusul.

Cum stau așa, două vorbe — un
constrictor și o cobra — șușuie
aproape cercuri mici și curioase.

Cînd mi-ar ajunge cu capetele la
gît, să vorbesc!

M. TINESCU

ION PARANCI

Voi înțelege?

Secolul meu și-a ruinat nervii
Și așteaptă posibila întoarcere
În surîsul subțire-al Giocondei.

Astăzi, iată, îmi vine să cred
Că orașele se vor trezi mai devreme
Să aplaude nașterea unui fir de iarbă
Pe înfîia colină a frunții severe.
Veți înțelege, oare, că secolul meu
Se dezbracă de vinete răni
Să se-aranche-n seninul
Spectacol al florii?

Trecerea mea

Cu singele mărturie depun
Cinstitele gînduri, niciodată
Ucise de osteneala
Trecerii mele prin lume;
Și nopțile albe pe care
Le-am uitat acasă
Cînd cuțitul umbrei nu le lasă
Lîngă eternitatea țărînei;
Și zilele, zilele multe
Din mersul semînței
În brazdă, să vadă, s-asculte
Cum vin primăverile-n mine
Și pleacă omături de stele
În templu de vers să se-nchine
Și-n arderea trecerii mele...

Risul tău aleargă

Tăcerea muntelui-i albă,
Doar risul tău aleargă cu sania

VICTOR TRAIAN RUSU

Anotimpuri

1. Dimineață
Dimineață după dimineață,
aceeași lumină întrebătoare la geam,
același pas în întunericul
canalelor de sub casă,
aceeași veche oglindă
între chipul meu împietrit
și chipul meu ars de rușine,
același zumzet al florilor
în umezeala grădinii
și toate armele și podoaabele
părăsite-n dulapuri,
în timp ce vestea mult-asteptată
de nicăieri nu mai vine
și orașul începe să semene cu o femeie
din visul marinarului prăbușit
sub catarg.

2. De nu m-aș trezi
De nu m-aș trezi fără cuvinte-n mine
dacă văd fumul topind copaci și
cărări
dacă aud țipătul trenului cum străbate
ogoaare pustii,
dacă n-am în cine să înfig săgeata
cînd aeru-i o haină pe un gînd

Pe luciul privirii de lup
Și-mi bate cu stele
Trecerea-n alt anotimp.
Ca o nălucă, doar inima ta
Rătăcește în crengi și mă lasă
Să tremur în ghețuri de teamă.
Îmi scutur pădurea pe ochi
Să-mi lunece-omături în singe,
S-aud în carne mai plînge
O aripă — aprinsă de zbor.
Nu vezi că în iarnă cobor
Și mă taie lumina risului tău?

Și-acuma...

Pămîntul și pomii, numai ei
Și apele roase de umerii pietrei
Îmi vindcă nebuna sete de dealuri.
Vedeți prin frunzarele inimii ce-i
Cînd seara mă sui
În amintirile mamei, bătrîna,
Să-ntreb de ce nu-i
Pe aproape fîntîna
Și cerul ce clatină stele
Și-acuma
În lacrima-ntoarcerii mele.

Convingere

Cine n-a coborît într-o piatră
Sau măcar în sudalma unui țaran
Nu poate prinde în palme risul trandafirului
Și nici să suporte
Unghiul de cadere al morții
Peste culorile trecerii grave
Prin viața-ngenunchiatei secunde...

ucis,
dacă pe ape singerez ca pe sticlă,
dacă n-am la cine să cer pace,
la cine îndurare,
dacă n-am de cine să fug și n-am
de care oboseală să mă las înfrînt,
dacă n-am de care șarpe să tremur!

3. Cît de ușor
Cît de ușor e acum!
Încotro ai pleca este pace
și griul răsare și orizontul spintecă
un pește albastru
și-i o arenă cu muzică
între un mal și alt mal
și limba mea se țîrîie în praful oboselii
în timp ce toate-s acoperite de cîntec:
și laptele curgînd pe fața adormită
a cuvîntului
și scrișnetul din gura celui
ars cu biciul
și căprioara întoarsă pe dos de vîntorii
înălți
și scuipatul privirii lor peste lucruri.

4. Așa cum sînt, poezie...
Așa cum sînt, poezie, m-ai putea pedepsi
cu biciul și fierul,

CADRAN

Mircea
Cărtărescu
descoperă
„biografismul“

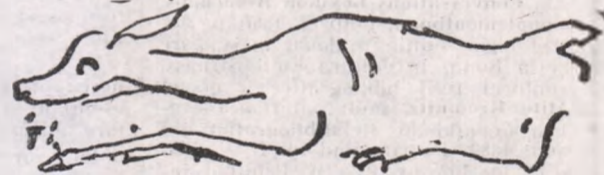
Continuă să se discute despre post-modernism. O anchetă inițiată de SLAST poartă titlul provocator „Vă considerați un scriitor post-modernist?”. Numai că răspunsurile celor chestionați (tineri poeți) nu confirmă entuziasmul declarat al criticii (vezi și Caiete critice nr. 1-2/1986), de fapt al acelei critici decise să transfere niște enunțuri speculative la o realitate literară ce-si urmează cursul ei firesc. Că fenomenul nu și-a definit încă particularitățile, s-a văzut și din alte cazuri. Interesant ni se pare faptul că toc-mai generația (sau promoția), căreia i se atribuie „incadrarea” în noua formulă estetică, privește chestiunea în cauză cu o amuzantă detașare. Pornind de la considerentul că „ne aflăm pe un nisip mișcător”, Nicolae Băciuș, de pildă, se întrebă: „Se poate deja vorbi de un post-modernism românesc cînd conceptul însuși ne alunecă printre degete ca argintul viu?”. Într-adevăr! Mai concis și cu atât mai percutant, Gabriel Chișu e de părere că dacă „Homer, Euripide, Ovidiu, Dante, Petrarca, Goethe, Hugo, Eminescu, Dostoievski, Rilke, Blaga și Bacovia sînt postmoderniști, atunci: da”, se poate considera și el post-modernist. A. T. Dumitrescu refuză „incadrarea” de care aminteam, calificînd-o o tentațiune lipsită de sens și pînă la urmă post-modernismul, „propagat cu atîta ostentație”, sub semnul ridicolului. La rîndu-i, Nichita Danilov, nedumerit („Cum adică: vă considerați un poet post-modernist?”) se folosește în felul său pitoresc de o veselă alegorie din al cărei final cităm acest dialog (dintre Danilov — Poetul și Danilov — fiul): „Mă, tu al cui ești?”. „Al

meu”, zice. „Al tău, bravo” îi zic. „Dar tu zi-mi, ce vrei să ju?” „Post-modernist”.

Și în vreme ce Nichita Danilov se amuză (și are motive s-o facă), Mircea Cărtărescu, atras repede de partea „inovatorilor”, ne propune un fel de variantă a post-modernismului: biografismul („Amjiteatru nr. 6/1987”). Ce vrea să fie „biografismul”? Pledoaria lui M. Cărtărescu amintește (prin ton, cel puțin) vechile manifeste avangardiste: „Vremea purității stilistice a trecut”, declară sentențios poetul lunedist, trăgînd prea grăbit cortina peste tot ce a însemnat și înscărnă marea lecție a literaturii. Așadar, crede M. C., s-a terminat cu emoția „naturală”, cu depersonalizarea și supunerea oarbă a autorului față de cuvînt, cu „structurile elaborate”, cu tirania textului. Degetul acuzator al semnatarului întinde îndeosebi spre ceea ce el numește a fi „poezia modernistă” (există, de altfel, un joc al termenilor care face deliciul tuturor teoreticienilor de genul lui M. C.), „poezie modernistă” care, „silită să devină din ce în ce mai închisă în sine, avea să degenereze după cincizeci de ani de splendoare”. Trecem peste această curioasă afirmație pentru a afla cu stupoare că „Nicăieri într-o poezie modernistă nu putem găsi vreo urmă de sentiment personal, de biografie a autorului”. Cu alte cuvinte, poezia din ultimii cincizeci de ani — ca să ne limităm la perioada „incriminată” — nu comunica, nu însumează nici „urmă de sentiment personal”. Asta era, deci! Prin urmare, biografismul nu pretinde nimic altceva decît mai mult subiectivism. Abia acum realizăm cît de neajutorați vor fi fost ilustrii noștri înaintași neavînd habar de imperatiile biografismului. De unde și îndemnul lui M. C. de a „ne examina cortexul cerebral, sistemul nervos și tractul digestiv”. Iată „reteta” adevăratei poezii! Numai că o asemenea înțelegere a menirii actului de creație înseamnă — ca să nu spunem altceva — o azeza semnul egalizator între emoția artistică și observația clinică.

Ioanid DELEANU

pentru că eu am scris pe ziduri
minciunile și scriboșeniile,
pentru că eu am luat frumusețea
din tine
și am prefăcut-o în vorbe goale,
pentru că eu am călcat
pe urmele învinșilor
și n-am folosit nimic
din moartea lor.

Desen de Ion CARP FLUERICI

DICTIONAR (LVI)

ISTRATI, NICOLAE (n. 1818, Rotopănești — Fălcieni în 1.XI.1861, Fălcieni), poet, prozator. Deși se trăgea dintr-o familie de boieroași, tatăl (Gavril) fiind paharnic, viitorul om de literă, destul de „zgomotos” în epocă, a fost un autodidact. Cunoștințele asimilate i-au permis totuși să ajungă judecător la Iași, spătar (după 1848) și chiar ministru al Culturii (1856) și șef al Departamentelor Lucrărilor Publice. Între 1845—1848 a susținut, alături de tinerii „bonjuristi” din capitala Moldovei, idealurile democratice, progresiste, participînd la mișcarea revoluționară de la 1848. După 1856, în acțiunile sale se manifestă un conservatorism marcant. Ultimii ani ai vieții și-i petrece la Rotopănești, unde desfășoară o bogată activitate cultural-artistică.
Volume tipărite: Agripina (nuvelă), Brașov, Tip. Gätz, 1847; Mihul (dramă istorică), Iași, Tip. Buciumul Român, 1850; Babilonia românească (farsă filologică), Iași, Tip. Albinei, 1860; ed. a 2-a, îngrijită și prefa-

țată de N. Iorga, Vălenii de Munte, Tip. Neamul Românesc, 1908; Amicul copiilor. Iași, Tip. Albinei, 1860. Mai importantă a fost activitatea culturală desfășurată la Rotopănești decît opera lui literară propriu-zisă. A publicat poezii în Foata pentru minte, inimă și literatură și în diverse almanahuri, cu o notă socială și patriotică distinctă, dar într-o prozodie factice, declamatorie. Faptele sînt naiv didactice, fără relief, în schimb satirele, încorporate ciclului „Scene din iad”, „Scene din lume” dovedesc prospețime lingvistică și vervă imaginativă. „Lirica erotică, declarativă, retorică — predominant elegiacă” (Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900). N. Istrati a „compus” și în genul dramatic, evident în același registru retoric minor (Miul, Babilonia românească), o nuvelă mai izbită (Agripina), precum și numeroase articole lingvistice, politice, istorice. În epocă l-a comentat George Barițiu, care i-a publicat unele satire și fabule în Foata pentru minte, inimă și literatură, Vasile Gr. Pop incluzîndu-l în Conspicuitul... său din 1875. Referințe critice (selectiv): Călinescu, G. — în Revista de istorie și teorie li-

terară, X, 1961; Iorga, N. — în Istoria literaturii românești, în veacul al XIX-lea, vol. 2, București, Ed. Minerva, 1908; Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900, București, Ed. Academiei R.S.R., 1979; Cornea, Paul — în Studii de literatură română modernă, București, E.L., 1962; Dima, AL — în Alecu Russo, București, ESPLA, 1957; Gorovei, Artur — în Biblioteca de la Rotopănești a lui Nicolai Istrati, București, 1940.
IONAȘCU, GEORGE (n. 12.II.1909, Pătrăuți), poet. Studii secundare la Liceul „Ștefan cel Mare” din Suceava (1921—1925) și Cernăuți (1926—1929), superioare la Conservatorul de Artă Dramatică din Cernăuți (1929—1931), clasa prof. Victor Ion Popa. Actor la diferite companii teatrale, funcționar superior ministerial, muzicograf la Opera Română din București. Contribuții deosebite la întemeierea Muzeului Operei Române din Capitală. Debut literar cu poezie în Junimea literară, 1929, edițional cu volumul „Poeze pentru altă viață”, Cernăuți, 1938. Colaborator la Junimea literară, Galsul Bucovinei, Suceava, Orizont, Universul literar, Revista scriitoarelor și scriitorilor

români, Revista muzeelor, România literară, Secolul XX, Contemporanul s.a. Volume publicate: Poeze pentru altă viață, Cernăuți, Ed. Mitropolitul Silvestru, 1939; Chemarea Focului, Poem, Cernăuți, Ed. Mitropolitul Silvestru, 1939; Cîntec de piatră (poem), Suceava, 1940; Balade și Simfonii, Iași, Ed. Junimea, 1983. La debut, Perpessicius, atent cu „manifestările” literare ale tinerilor, consemnează: „Poeze pentru altă viață sînt mărturiile unei sensibilități alese, pe care o solicită deopotrivă: dragostea, iubirea pămîntului strămoșesc, fluturările enigmatice ale misterele de dincolo de viață și năzuință, statornică și neîmpăcată după realizările nesigure ale poeziei. Poet, d-l George Ionașcu urcuș spre culmi de desăvîrșire și această, de bună seamă, e semnul cel mai sigur al virtuților, dar și al virtualităților, ce se închid în pomelele plachetei de față”. După o fructuoasă activitate publicistică, de peste trei decenii, poetul revine la uneltele sale, publicînd în 1983 volumul „Balade și Simfonii”. George Muntean recenzează cartea în România literară: „Surpriza e de a da în volumul lui Geor-

ge Ionașcu peste un număr aprecia-bil de sonete, cele mai multe de o fluență remarcabilă. Bun metrician și cu evidente aptitudini muzicale, el își alternează cu pricepere piesele volumului, încît se realizează o armonie de ansamblu, o diversitate a priveliștii ce înfățișă din monotone. Alături de sonet, sînt cultivate terțina și distihul, se parafrazează versificația de tip popular... Tematic, volumul cunoaște, de asemenea, o varietate notabilă. Inspirația din lumea basmului, din legenda și din mitologia greco-latină, din istoria națională, se împletește cu cea din domeniul artelor, cu pastelul și erotica domolită în înțeleptune, astfel că volumul își conturează un profil destul de pregnant”.

Referințe critice (selectiv): Perpessicius — în Opere, vol. 8, Mențiuni critice, București, Ed. Minerva, 1978; Muntean, George — în România literară, nr. 50, 15 decembrie 1983; Duță, Marcel — în Săptămîna, nr. 51, 21 decembrie 1983.

Ion PINZARU

Don Quijote

Exemplul,
o știu
c arhaic
din cap pînă
în picioare
Știu
ne adăpostește un alt veac
sub pămînt
dorm cavalerii.
Dorm fără
să fi cunoscut bucuria
Dorm fără
să-și fi potolit suferința
iar mori
își au și ele planul
de stat
(nu-i vreme să te războiești)
La fier vechi
paloșul ruginit.

Lancea-i crăpată
de sus pînă jos
Rosinanta a răposat
Don Quijote!
Don-don !...
Scrișnetul cauciucurilor de uzină
amuștește miturile
cît ai clipi
Trebuie să schimbăm viața!
Universul
trebuie să-l înțelegem!
Soarele nu ne-a ars
în zadar.
Dar din nou
zorii
sînt cenușii —
Toată lumea
are nevoie
de paladini

dacă răul
există
pe pămînt.
Și mai grabnic
sună clopotul
ca bronzul
răsună casa
Don Quijote!
Don Quijote!
Don Quijote!
Don!
Don!
Don!
Don!

In românește de
Viorel DĂRJA

Cîteva întregiri și observații bibliografice eminesciene

(urmăre din pag. I)

zilei", prin care se semnala același important eveniment literar: „Poemiile eminentului nostru poet Eminescu au apărut. (...) Recomandăm cu stăruință cetitorilor noștri volumul apărut astăzi în librăria d-lui Socec, o perlă fără preț a poeziei noastre”. Din notele reproduce în prezenta **Bibliografie** s-ar putea înțelege că revista „Convorbiri literare”, condusă de cel care se îngrijise de întitul volum de versuri tipărit la Socec, nu ar fi receptat evenimentul editorial respectiv. Revista anunța însă în numărul de la 11 ianuarie 1884 tipărirea volumului de **Poesii** ale lui Eminescu, menționând că acesta a apărut cu portretul autorului și o prefață de Titu Maiorescu.

Dacă luăm în considerare numai datele înregistrate de bibliografia eminesciană la cap. „Ediții în limbi străine”, putem ajunge la concluzia, evident eronată, că opera marelui nostru poet a fost editată în Germania abia în anul 1901, la Berlin (vezi: p. 93, nr. 795). În realitate opera eminesciană a fost cunoscută în spațiul civilizației germane cu cel puțin două decenii înainte. Ne referim la antologia întocmită de Carmen Sylva și Mite Kremnitz, apărută la Leipzig, în editura Wilhelm Friedrich, în anul 1881, care cuprinde douăzeci de poezii ale marelui nostru poet, inclusiv **Crăiasa din povești**, prezentată de **Bibliografie** drept prima poezie tradusă în germană și publicată ca atare într-un periodic (în „Bukarester Salon”, în anul 1883, vezi: p. 162, nr. 2305). Antologia din 1881, în cele 214 pagini, este, prin cronologia ei, adevărată **ediție princeps** a operei eminesciene, anterioară volumului selectat și publicat de Maiorescu în decembrie 1883. De altfel, o **Notiță introductivă** de 8 pagini, semnată de Mite Kremnitz, prezintă, pentru întâia oară într-un volum, date bibliografice referitoare la Eminescu. Nota este datată: „București, 15 decembrie 1880”. A doua ediție a antologiei **Rumänische Dichtungen**, omisă și aceasta din **Bibliografia Mihai Eminescu**, catalogată, fără data de apariție, la Biblioteca Academiei și în alte colecții din București, a apărut, după toate probabilitățile, în 1883 (1885?) la Leipzig în aceeași editură Wilhelm Friedrich și cuprinde în plus față de precedentă: **Lucașfărul**, **Scrisoarea III** și **Scrisoarea IV**. Este consemnată de Titu Maiorescu în articolul **Mihai Eminescu**, din **Conversations-Lexikon Brockhaus, Supplementband**, Leipzig, 1887, p. 302. Antologia, ediția a doua, mai apare și la Bonn, în editura Emil Strauss, conform fișei bibliografice a poezii **Mite Kremnitz**, mult anterioară celei (menționate în **Bibliografie**) din anul 1889 și aparținând lui L. V. Fischer (p. 162, nr. 23—24). Prin-o regretabilă consecvență, **Bibliografia Eminescu** nu înregistrează nici cea de-a treia ediție a antologiei, mult amplificată, apărută în 1889, la aceeași casă editoare din Bonn, deși Porpessicus o prezentase pe larg încă în volumul II al fundamentalei sale ediții de **Opere**. Ediția a treia conține, în cele 340 de pagini, 5 poezii în plus față de edițiile anterioare.

Dacă adăugăm faptul că toate aceste trei ediții ale poeziilor eminesciene apărute în Germania au cunoscut o mare circulație contemporană, abia atunci putem realiza adevărata dimensiune europeană, pe filieră germană, a operei genialului nostru poet național, viziune amputată arbitrar de **Bibliografia Mihai Eminescu**, informațional mult prea depășită în intenția sa de exhaustivitate, prin omiterea unor date nu numai de primă importanță, dar și la îndemina oricărui cercetător. Concluzia firească pe care o tragem de aici este aceea că Mihai Eminescu a intrat demult în universal, alături de marile spirite ale lumii. Cercetări recente, care preiau multe opinii contemporane maioresciene, vin să confirme că geniul eminescian s-ar fi întrupat editorial pe meleaguri străine pentru prima oară în limba și țara lui Goethe. Există chiar dovezi că unele creații eminesciene au fost inserate în paginile revistei „Magazin für die Literatur des In-und Auslandes”, care

apărea tot la Leipzig sub îndrumarea editorului Wilhelm Friedrich, conținând deci cu publicarea primei ediții a antologiei pomenite (1881). După ce, în numărul 7 din 12 februarie 1881, revista menționată mai sus anunța apariția primei ediții a acestei antologii, în care erau incluse și 21 de traduceri eminesciene realizate de Carmen Sylva și Mite Kremnitz, la 26 februarie, prestigioasa publicație germană (întemeiată în 1832) consacra un întreg număr poeziei românești contemporane. La rubrica „Din limbi străine”, cu care se deschide nr. 9 al revistei, sînt publicate „Cinci poezii românești”, între care un pastel al lui Vasile Alecsandri și patru poezii semnate de Mihai Eminescu: **Singurătate**, în versiune germană realizată de Carmen Sylva, **Melancolic**, **Cîntec de dragoste (Dorința)**, **Pescărușul** („De cite ori iubito...”), toate în traducerea lui Mite Kremnitz. Tot aici va fi semnalat, la 1 decembrie 1883, și poemul **Lucașfărul** într-o recenzie a **Almanahului Societății „România jună”**, semnată de Moses Gaster: „**Lucașfărul** este titlul și conținutul următoarei poezii de Mihai Eminescu, care exprimă un minunat basm românesc, reliefat psihologic și poetic”. Între timp, în luna aprilie 1883, apăruse la Leipzig a doua ediție a antologiei **Rumänische...**, care a cuprins, înaintea publicării sale în limba română, versiunea germană a poemului eminescian **Lucașfărul**, încheiată, și citată în sediul Societății „Junimea” de către Mite Kremnitz la 25 ianuarie 1883, după cum ne relatează Titu Maiorescu în **Insemnări zilnice**, vol. 2, p. 151. A doua ediție a antologiei poeziei românești, a cunoscut o așa de largă și rapidă difuziune în sfera germană, ca de altfel și prima ediție, încît, numai peste doi ani, 1885, editorul Emil Strauss, din Bonn, a mai scos un nou tiraj al ei. În decembrie 1889, după moartea lui Eminescu, va mai apare la Bonn, în aceeași editură, și a treia ediție a antologiei. La Biblioteca Centrală Universitară din București se păstrează chiar un exemplar al acestei ediții cu autograful traductoarei lui Eminescu în limba germană, Mite Kremnitz. Ea adresează (în limba germană) cuvinte de grațitudine către un fin cărturar român contemporan, I. A. Cantacuzino, care a tradus pentru întâia oară în franceză opera marelui filozof german Schopenhauer, pornind de la același îndemn maiorescian: „Domnului I. A. Cantacuzino, decembrie 1889, într-o recunoștinătoare amintire — Mite Kremnitz”.

În general, **Bibliografia Mihai Eminescu** oferă prin datele ei cele mai esențiale, interesante etape de recepție în spațiul poetic universal a operei eminesciene. Cercetarea acestor momente de talmăcire în alte limbi a creației marelui poet român ar deveni și mai pasionantă dacă s-ar reține că aceste încercări, în marea lor majoritate, datează din anii foarte apropiați debutului editorial al poetului. Amintim, în acest sens, și faptul că în anul 1885 apărea în Veneția în mai multe volume, **Il libro del amore (Cartea dragostei)** sau **Antologia poeziei de dragoste**, o culegere de poezii italiene și străine, culese și traduse de Marco Antonio Canini. Al doilea volum, apărut în 1887, cuprinde: **Sonet, Sunt ani la mijloc**, iar în cel de al treilea volum (1888) sînt traduse **Cînd însuși glasul și Sonet**, volumul al patrulea (1890) cuprinzînd traducerea în italiană a poeziei **Dorința**. La Hamburg apărea în 1888 un volum antologic de 620 pagini, intitulat **Cîntecele tuturor popoarelor și timpurilor**, în care aceeași Carmen Sylva traducea, pe lângă **Crăiasa din povești**, publicată în „Bukarester Salon” (4 august 1883), și **Povestea Codrului**. Mai notăm apariția în limba maghiară, 1895, a unui volum de 40 pagini intitulat **Eminescu**, în care Gzöcs Géza prezenta și traducerea poeziilor **Departa sunt de**

tine, **La steaua și Ce e amorul?** La pag. 99, pct. 905, **Biolograma** descrie versiunea franceză a poeziilor lui Eminescu, aparținând lui Petre Niculescu, apărută la București, 1931. Surprindem o oarecare superficialitate în prezentarea volumului, cartea respectivă pare-se că nu a fost consultată direct, din moment ce se omit multe detalii. În primul rînd, nu este menționată denumirea Tipografiei „Universul”, trecut pe foaia de titlu. Nu se notează nici numele autorului prefaței, același Petre Niculescu, precum și alte amănunte, de data aceasta mai importante, existente la pag. 81 a volumului descris. Autorii **Bibliografiei** menționează doar că la pagina 73 se află capitolul „Remarques”, de fapt corect: „Remarques sur les auteurs cites dans Epigones”. Nu e o simplă pedanterie menționarea acestei lacune, deoarece graba devine evidentă din moment ce descrierea cuprinsului cărții se oprește aici, nesizîndu-se că la pagina 81 e o altă notă intitulată „Surse ale acestor aprecieri”, în număr de patru:

1. N. Iorga, **Istoria Românilor**, Note luate de Mario Roques la cursul de la Sorbona;
2. C. Adamescu, **Istoria literaturii române**;
3. Petru Haneș, **Dezvoltarea limbii literare românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea**, operă premiată de Academia Română;
4. Indicarea editurilor lui C. Adamescu, utilizate de Petre Niculescu pentru traduceri. Consemnăm spre completare, tot la cap. **Ediții în limbi străine**, apariția volumului **Bate vînt din codri verzi, Poezii românești**, Leipzig, 1941, în traducerea germană a lui Arnold Roth, Hans Diplich și Herman Roth, volum antologic cuprinzînd la pag. 73—86, următoarele poezii: **Sonoroase pășărele, Sara pe deal, La mijloc de codru des, Treut-au anii și Mai am un singur dor**. În descrierea volumului de traduceri în franceză, apărut la București în 1945, realizate de S. Pavés, nu se menționează nici prefața semnată de Mircea Periețeanu, cu atât mai puțin numele Tipografiei „Bucovina” I. E. Torouțiu (Un exemplar de la Biblioteca Centrală de Stat are o dedicație autografă a autorului).

Notăm, în continuare, neconsemnarea apariției în ebraică, la Ierusalim, în 1953, a unui volum de **Poezii**, cu 18 titluri, 132 de pagini în traducerea lui Jehoișua Tan-Pay, cu o prefață de Mihail Sadoveanu, nedescrisă fiind și ediția a II-a a aceluiași volum, din 1954. Se cunoaște că un volum de **Versuri** în gruzină apare la Tbilisi în 1956, dar traducătorul G. Abasidze nu a mai prezentat interes pentru autorii **Bibliografiei Mihai Eminescu**.

Prezintă interes să menționăm că volumul descris la pag. 111, pct. 1075, a apărut la Bratislava în 1956. În colecția „Bibliofilia”, și cuprinde versuri alese „grupate în cicluri”, iar volumul de traduceri în limba maghiară ale poeziilor lui Eminescu, apărut la Cluj, în 1957, este o prelucrare după traducerea lui Franyó Zoltan. La pag. 112, pct. 1087, este înregistrată traducerea a 4 poeme de Eminescu, realizată de Hubert Juin, într-un volum apărut la Paris în 1958: „**Quatre poèmes presentes par Hubert Juin**, Paris (1958), 102 pag. Interesul acestui traducător față de opera poetului român ar fi fost mai relevant dacă i s-ar fi descris și vol. **Memento mori și alte poeme**. Adaptare de Hubert Juin. Cu patru desene de Paul Revel; Paris, Ed. Pier Jean Oswald, 1960, 104 pag. Ediția apare cu dedicația ilustratorului „Pentru Jacqueline și pentru Florica Cordescu” și cuprinde în plus, față de ediția din 1958, la pag. 15—28, cap. „Elemente pentru o bibliografie”. Tot la pag. 112, pct. 1089, este notată ediția de **Versuri**, Moscova, 1958, redactată de I. Mirimski, nementionîndu-se însă că o primă ediție a acestui volum apăruse tot la Moscova, în 1950.

● Simeon Florea Marian folclorist și etnograf

Două sînt obiectivele pe care și-a propus să le rezolve Mircea Fotea în monografia consacrată lui S. Fl. Marian, și anume: 1) „...să atragem atenția publicului larg cititor asupra unuia dintre cei mai valoroși valorificatori ai culturii noastre populare” și 2) „...să completăm, pe cît ne stă în putință, cunoștințele specialiștilor cu noi și, sperăm, interesante date privind opera și viața sa”. (*Cuvînt înainte*). Umplînd un gol de multă vreme resimțit, lucrarea lui Mircea Fotea, sobră și onestă, elaborată pe baza unui didacticism tenace, de factură descriptivă și explicativă, valorifică nu numai principalele contribuții cunoscute pînă acum (v. cap. *In imaginea contemporanilor și a posterității*), ci și o bogăție impresionantă de date și informații inedite, extrase din surse de primă importanță (și utilizate, în genere, cu scrupuloasă exactitate): material arhivistic și documentar păstrat la Suceava, București, Iași, Cluj Napoca, Năsăud la care se adaugă publicațiile vremii, nu tocmai ușor accesibile (v. cap. *Tentația literaturii și a isoriei* și subcap. *Lucrări publicate postum sau rămase în manuscris* care împreună cu cap. *Reconstituire biografică* lasă impresia că au fost, pentru a satisface tipologia acestui gen de lucrări, adăugate ulterior acelei părți — teza de doctorat din 1978 — care se referă expres, în consens cu titlul cărții, la activitatea de bază și la opera fundamentală ale lui S. Fl. Marian, prezentate în capitolul emblematic *Folclorist și etnograf*). Trebuie să notăm că, chiar sub aspectul corectitudinii și exactității, unde Mircea Fotea pare inatacabil, se strecoară erori și inardvențe mai greu de explicat și de admis pentru o lucrare ce se bizuie aproape exclusiv pe un demers metodologic pozitivist. Așa, spre exemplu: a) versurile citate la p. 55, pen-

tru „exprimarea ideii poetice într-o formă mai inspirată”, prezintă prima strofă din imnul *Arboroasei* (muzica: C. Porumbescu, versurie: T. V. Ștefanelli) și nu o creație originală a lui S. Fl. Marian; b) la p. 60 se menționează, fără nici un fel de precizare, „două mape, pe copertile cărora scrie *Arhiva Bucovinei* și care cuprind 15 și respectiv 18 manuscrise”; c) din *Bibliografie* lipsește tocmai ce era mai important — *Opera lui S. Fl. Marian (!)*...

Răspunzînd exigențelor academice — proprii colecției „Universitas” (Ed. Minerva) — prin amplitudinea și rigoarea documentară, prin distribuirea adecvată a materialului pe capitole etc., autorul ar fi avut șansa de a labora o lucrare pe de-a-ntregul remarcabilă, dacă ar fi acordat atenția cuvenită și altor aspecte fără de care rîvnita performanță rămîne în bună parte un deziderat: adîncimea ideatică, diversitatea metodologică (penetrația analitică și interpretativă, de pildă este ca și inexistentă), relieful și suplețea expresiei, doza de entuziasm necesară în tratarea subiectului...

Nu putem însă conchide fără a admite că, urmărindu-și cu perseverență intențiile (modeste: de popularizare și informare, a-nunțate în deschiderea cărții, autorul reușește, grație indoeubi multitudinii și calității argumentelor de natură informativă și documentară, să probeze convingător că „S. Fl. Marian poate fi considerat ca o personalitate de excepție a culturii noastre” și că opera impunătoare pe care ne-a lăsat-o (estimările lui Mircea Fotea ridică la circa 25 de volume numai scrierile rămase în manuscris) constituie „o mare enciclopedie a vieții spirituale a poporului român” (*Concluzii*).

Nicolae CIRLAN

● Album memorial „Nicolae Labiș”

Salutară inițiativa revistei „Secolul 20” de a edita acest volum consacrat memoriei poetului „luptei cu inerția”. Completînd bogata bibliografie asupra vieții și operei lui Labiș, prezentul volum realizează o incantărie incursiune în universul liric și, deopotrivă, în epoca de formare și de scurtă strălucire ale mereu tinărului poet. Sînt reunite texte inedite, amintiri, comentarii critice, mărturii, scrisori și alte documente, ce fac dovada originalității in-

confundabile a celui care a fost Nicolae Labiș. O bogată iconografie întregeste în chip fericit și dă consistență celor peste 300 de pagini ale albumului. De menționat că între numeroasele semnături însumate publicației rețin atenția și cele ale succesorilor A. G. Stino, Nicolae Cărlan, Ion Beldeanu, Doina Cernica, Mihail Iordache, Viorel Dărja.

(I. D.)

● „Lira de aur”

Și în această vară, municipiul Suceava a găzduit, ca în fiecare an, manifestarea cultural-artistică de prestigiu Concursul muzical de interpretare instrumentală pentru copii „Ciprian Porumbescu”. Competiția, aflată la a XVI-a ediție, a reunit peste 180 de concurenți din întreaga țară, selecționați dintre copiii cu aptitudini de la școlile și liceele de muzică și cercurile de profil ale caselor pionierilor și șoimilor pa-

tricii, caselor de cultură, școlilor populare de artă. Paralel cu probele de concurs (la pian, vioară, instrumente de suflat), micii interpreți au susținut o serie de concerte în județ și au vizitat Complexul memorial „Ciprian Porumbescu”.

Marele premiu „Lira de aur” a revenit elevei Raluca Stîrbăț (pian) de la Liceul de artă „Octav Băncilă” din Iași. (I. B.)

● Voronețiana

Expoziția celei de a XII-a ediții a Concursului interjudețean de pictură și grafică „Voronețiana”, găzduită de sălile Muzeului Județean Suceava, înregistrează participarea unui număr de 27 graficieni din 9 județe și municipiul București. Cele 54 de lucrări oferă publicului sucevean un fericit itinerar plastic.

Președintele juriului: **Ion Gheorghiu**. Au fost acordate următoarele premii: Marele premiu „Voroneț” și premiul U.A.P.: **Mircea Senie** (Arad); Premiul I: **Mircea Hrișcă** (Suceava); Premiul II: **Nicolae Suciu** (Baia Mare); Premiul III: **Mircea Dăneasa** (Suceava).

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Victor Traian RUSU, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.

Secretariat: Eugen DIMITRIU

Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ și EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
str. Mihai Viteazul nr. 48